

Rekabet Kurulu, Doğuş Otomotiv'in Bayilerine, Çalışanlarının Ücretlerinde Dikkate Alınmak Üzere Baz Ücret Tavsiyesinde Bulunabilmesi Uygulamasına Muafiyet Verdi

Giriş

İş gücü piyasalarında etkin rekabetin tesisi, Türkiye de dahil olmak üzere dünya çapında rekabet otoritelerinin son yıllarda en sık mercek altına aldığı konulardan biri haline gelmiştir. İş gücü piyasalarında rekabet ihlalleri temel olarak, şirketlerin en önemli girdi unsurlarından biri olarak kabul edilebilecek çalışanların mobilitesinin engellenmesi (çalışan ayartmama) veya ücret ve çalışma koşullarının birlikte belirlenmesine yönelik anlaşmalar şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Çalışanlar, şirketler için ciddi bir maliyet kalemi oluşturmanın yanı sıra rekabetin de önemli unsurlarından biridir. Bu kapsamda emek için rekabet halinde olan şirketlerin zaman zaman iş gücü piyasalarında etkin rekabeti kısıtlayacak biçimde hareket etmesi söz konusu olabilmekte ve bu tarz davranışlar Rekabet Kurulu ("**Kurul**") tarafından gerçekleştirilen incelemeler neticesinde ihlal tespitine konu olabilmektedir.

Bu kapsamda, Rekabet Kurumu'nun resmi internet sitesinde yakın zaman önce, otomotiv sektörü ile de yakından ilgili, iş gücü piyasalarına yönelik önemli değerlendirmeler içeren bir Kurul kararı ("**Karar**") yayımlanmıştır. Karar'a konu somut olayda, Doğuş Otomotiv Servis ve Ticaret A.Ş. ("**Doğuş**") tarafından, çalışanlarının ücretlerinde dikkate alınmak üzere, bayilerine baz ücret tavsiyesinde bulunulması yönündeki uygulamaya menfi tespit/muafiyet tanınması talebiyle Rekabet Kurumu'na bir başvuruda bulunmuştur. Söz konusu başvuruyu değerlendiren

Can SARIÇİCEK

ACTECON, Counsel

Özlem Başıbüyük COŞKUN

ACTECON, Kıdemli Danışman

Ayşe Sıla KOÇ

ACTECON, Danışman

Berkay ÜNLÜSOY

ACTECON, Danışman

Kurul, bu tarz bir baz ücret uygulamasının 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("**Rekabet Kanunu**") rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlara ilişkin 4. maddesi kapsamında olduğunu değerlendirerek söz konusu uygulamaya menfi tespit belgesi verilemeyeceği kanaatine varmıştır. Öte yandan, bu uygulamanın 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nden ("**Grup Muafiyeti Tebliği**") yararlanabileceğine karar verilmiş ve söz konusu uygulamaya muafiyet tanınmıştır. Söz konusu Karar'da yer alan dikkate değer hususları bu yazımızda sizlerle paylaşmaktayız.

Doğuş Tarafından Planlanan Baz Ücret Uygulaması

Doğuş tarafından menfi tespit/muafiyet başvurusuna konu edilen uygulama, Doğuş'un, bayileri ve yetkili

satıcılarının satış ve satış sonrası hizmetlerde istihdam ettiği çalışanlar için sektör ortalamasının üzerinde olmak kaydıyla baz ücret tavsiyesinde bulunmasına yöneliktir. Doğu gerçekleştirdiği başvuruda, bu uygulama ile çalışanların ücret yönünden tatmin edilmesini ve bu doğrultuda daha kaliteli hizmet sunulmasını, böylece müşteri sadakatini ve bağlılığını artırarak markalar arası rekabetteki konumunu iyileştirmeyi hedeflediğini ifade etmiştir. Doğu tarafından yapılan başvuruda söz konusu uygulamanın;

- illere ve bölgelere göre farklılık göstereceği,
- prim ve yan hak niteliğindeki ödemeleri içermeyeceği,
- tavsiye listelerinin yalnızca sermayedarlarla ve üst yönetimle paylaşılacak suretiyle çalışanlara bildirilmeyeceği ve
- her halükârda bayilerin ve yetkili satıcıların tavsiye edilen baz ücretleri uygulayıp uygulamama konusunda serbest olacağı belirtilmiştir.

Söz Konusu Uygulamaya Neden Menfi Tespit Belgesi Verilmedi?

Kurul, mevcut durumda sahip olduğu bilgiler çerçevesinde bir anlaşmanın, kararın, eylemin veya birleşme ve devralmanın Rekabet Kanunu'na aykırı olmadığını gösteren bir menfi tespit belgesi verebilir. Öte yandan Kurul, Doğu tarafından yapılan menfi tespit başvurusuna ilişkin olarak başvuru konusu anlaşmanın (bayilere ve yetkili satıcılara yönelik tavsiye baz ücret uygulamasının) Rekabet Kanunu'nun rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlara ilişkin 4. maddesi kapsamına girdiğini belirterek menfi tespit verilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır.

Kurul bu değerlendirmeye ulaşırken, emeğin transferini sağlayan önemli unsurlardan birinin ücret farklılıkları olduğunu vurgulamış ve bu noktada Doğu tarafından planlanan uygulamanın tavsiye niteliğinde olsa da çalışanların ücretlerine etki ederek çalışan ücretlerinin katılmasına yönelik sonuç doğurabileceğinin altını

çizmiştir. Kurul'a göre ilgili uygulama, yetkili satıcı ve bayilerin emek ve ücret açısından rekabetini ortadan kaldıracak ve bu kapsamda emeğin transferi ve mobilitesi kısıtlanabilecektir. Dolayısıyla başvuru konusu uygulamanın Rekabet Kanunu'nun 4. maddesi kapsamında olduğuna ve bu nedenle uygulamaya menfi tespit belgesi verilemeyeceğine kanaat getirilmiştir.

Peki Ya Muafiyet?

Grup Muafiyeti Tebliği uyarınca bazı dikey anlaşmaların grup olarak Rekabet Kanunu'nun 4. maddesinin uygulamasından muaf tutulabileceği düzenlenmektedir. Bu kapsamda, Doğu'nun yetkili satıcılarına ve bayilerine baz ücret tavsiyesinde bulunması, otomotiv satış ve satış hizmetleri üzerinden kurulan dikey ilişkiye özgülenebilir nitelikte olması nedeniyle Karar'da bir dikey ilişki olarak ele alınmış ve menfi tespit belgesinin verilemeyeceği tespitinin akabinde Grup Muafiyeti Tebliği çerçevesinde grup muafiyetine ilişkin değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir.

Kurul, başvuruyu değerlendirirken ilk olarak, istihdam edilen personelin ücretlendirilmesinde bayi ve yetkili satıcılar açısından alış fiyatının tavsiye edilmesinin söz konusu olduğunu ifade etmiştir. Bu tespitten hareketle konuyu Grup Muafiyeti Tebliği'nde geçen "rekabeti doğrudan veya dolaylı olarak engelleme amacı taşıyan ve grup muafiyetinden faydalanması mümkün olmayan sınırlamalar" kapsamında ele almış ve somut olayın "yeniden satış fiyatının tespit" olarak adlandırılan dikey kısıt çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre kural olarak alıcının kendi satış fiyatını belirleme serbestisinin engellenmesi halinde Grup Muafiyeti Tebliği ile tanıyan muafiyetten yararlanılamamaktadır.

Bununla birlikte normal koşullarda sabit fiyata dönüşmemesi şartıyla azami fiyat ve tavsiye fiyat belirleme serbestisi bulunmaktadır. Kurul, iş gücü piyasaları söz konusu olduğunda ise bu serbestinin

asgari fiyat/ücret ve tavsiye fiyat/ücret olarak göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmiş ve bu yöndeki belirlemelerin muafiyetten yararlanabileceğini ifade etmiştir. Bu noktada başvuru konusu uygulama dahilinde de Doğuş tarafından yapılacak yönlendirmenin tavsiye niteliğinde olduğu göz önünde bulundurulmuş ve yapılan yönlendirmenin belirtilen kısıtlamalara aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

İlaveten, bir uygulamanın Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında değerlendirilebilmesi için, sağlayıcının dikey anlaşmaya konu mal veya hizmetlerin sağlandığı ilgili pazardaki pazar payının yüzde 30'u aşmaması gerekmektedir. Bu doğrultuda Kurul, Doğuş'un grup muafiyetinden yararlanabilmesi için çalışan sayısı

bazında (otomotiv satış ve satış sonrası hizmetlerde iş gücü pazarında) pazar payını da incelemiştir. Kurul tarafından, Doğuş'un uygulama kapsamındaki dört iş ailesinden ikisi olan satış yönetimi ile yönetim ve operasyonel destek iş ailelerindeki bir çalışanın, diğer iş ailesinde de sektörde elde ettiği bilgi, birikim ve tecrübe ile çalışma imkanı bulabileceği belirtilmiştir. Öte yandan, servis hizmetleri ve yedek parça iş ailelerindeki çalışanlar nezdinde daha spesifik yetenekler beklendiğinden bu iş ailelerindeki çalışanların diğer bir sektöre geçme imkanının daha kısıtlı olduğu değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, Kurul tarafından yapılan incelemeler sonucunda (i) hem her bir iş ailesi özelinde (ii) hem de emeğin arz ikamesinin daha kısıtlı olduğu değerlendirilen yedek parça ile servis hizmetleri iş aileleri toplamında Doğuş'un pazar payının yüzde 20'nin altında kaldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla Doğuş'un, grup muafiyetinden yararlanmak için gereken yüzde 30'luk pazar payı eşliğinin altında kaldığı ve ilgili şartı sağladığı belirtilmiştir.

Bu değerlendirmelerin yanı sıra Karar'da ayrıca, tavsiye fiyat uygulamasının rekabeti kısıtlayıcı etkisinin değerlendirilmesinde Doğuş'un pazardaki konumunun da önem teşkil edeceğine dikkat çekilmiştir. Keza, tavsiye fiyat eğer fiyat seviyesinin yeknesaklaşmasına yol açıyorsa Doğuş'un bu uygulamasının muafiyet kapsamında değerlendirilemeyeceği ifade edilmiştir. Dahası, baz maaş uygulamasının en önemli etkisinin marka içi ücret rekabetinde olabileceği değerlendirilmiştir. Nitekim, söz konusu uygulama

Çalışanlar, şirketler için ciddi bir maliyet kalemi oluşturmanın yanı sıra rekabetin de önemli unsurlarından biridir. Bu kapsamda emek için rekabet halinde olan şirketlerin zaman zaman iş gücü piyasalarında etkin rekabeti kısıtlayacak biçimde hareket etmesi söz konusu olabilmekte ve bu tarz davranışlar Rekabet Kurulu tarafından gerçekleştirilen incelemeler neticesinde ihlal tespitine konu olabilmektedir.

“tavsiye” olarak gerçekleştirilse de Doğuş ile bayileri arasındaki tedarik ilişkisinin korunması amacıyla tavsiye ücretin, sabit ücret olarak uygulanabileceği, “fiili ücret”in altında olması halinde ise çalışan ücretlerinin baskılanabileceği ve bunun bir maliyet yükü oluşturabileceği belirtilmiştir. Bunun sonucu olarak da nihai tüketicinin alacağı hizmet için daha yüksek meblağ ödemek zorunda kalabileceği ifade edilmiştir.

Bu doğrultuda, ilgili rekabetçi endişeyi daha detaylı inceleyebilmek ve Doğuş’un pazardaki konumunu daha net görebilmek adına Kurul tarafından; Doğuş, iştiraki Doğuş Oto ve bayilerinde tavsiye baz ücret tanımlanması planlanan meslek gruplarının 2021 ve 2022 yılları içerisinde aldıkları ortalama ücretler analiz edilmiştir. İlgili grafikler incelendiğinde Doğuş, iştiraki Doğuş Oto ve bayileri arasında farklı ücret uygulamalarının söz konusu olduğu, diğer bir deyişle maaş seviyelerinde katılma olmadığı tespit edilmiştir. İlâveten dört iş ailesi özelinde İstanbul’daki ve Ankara’daki çalışanların ücretleri analiz edilmiş, bu çerçevede de ücretlerde herhangi bir yeknesaklık görülmemiştir. Son olarak, Doğuş ve iştiraki Doğuş Oto’nun bulunmadığı bir ilde faaliyet gösteren bayiler arasında ve Doğuş Oto’nun kendi içinde de personel ücretlerine ilişkin yeknesak uygulamaların olmadığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda, ilgili tavsiye baz ücret listesi uygulamasına ilişkin olarak Doğuş, Doğuş Oto ve bayilerden görüşler de alınmıştır. Bu kapsamda;

- Bayilerin yüzde 82’si Doğuş tarafından baz ücretlere ilişkin tavsiye listesi paylaşılmasının daha kaliteli

personellere ulaşabilme noktasında faydalı olabileceğini, yüzde 15’i ise herhangi bir olumsuz etkinin olmayacağını ve ücretlere ilişkin kendi politikalarını uygulamaya devam edeceklerini ifade etmiştir.

- Doğuş Oto; Doğuş’un iştiraki olsa bile ayrı yönetim yapısına ve bağımsız bir ücret politikasına sahip olduğunu, uygulamanın istihdam süreçlerini yönetebilmek bakımından öngörülebilirlik sağlayacak pozitif bir etki yaratacağını, nihai olarak ücretlere ilişkin takdir yetkisinin uygulama sonrasında da kendilerinde olacağını belirtmiştir.

Tüm bu hususları değerlendiren Kurul, Doğuş tarafından tavsiye edilecek baz ücretlerin bayiler tarafından referans olarak dikkate alınması riskinin az olduğu, bir başka deyişle bayilerin Doğuş tarafından yayımlanacak tavsiye baz ücret listesinden ayrılma eğiliminde olabileceği değerlendirmesinde bulunmuştur.

Sonuç olarak, Kurul; Doğuş’un “otomotiv satış ve satış sonrası hizmetlerde iş gücü pazarı”nda iştirakleri ve bayileri üzerinde önemli bir güce sahip olmadığı ve dosya konusu işleme muafiyet verilmesi halinde rekabetçi bir endişenin doğmayacağı kanaatine ulaşmış ve söz konusu uygulamanın grup muafiyetinden yararlanabileceğine karar vermiştir. ●

Kaynakça

¹Rekabet Kurulu’nun 07.09.2023 tarihli ve 23-41/796-280 sayılı kararı.